

Михайло ПОТОК

Історія розвитку та поступ наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія» (1994 -2003)

В Законі України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (Закон України, 16 березня, 2000 р.) бібліотека визначена як «інформаційний, культурний, освітній заклад.» Це говорить про надання бібліотеці особливої та всезростаючої ролі в сучасному суспільстві, про необхідність її розвитку одночасно у всіх названих напрямках, про різноплановість, багатогранність повсякденної бібліотечної праці. У ВНЗ наукова бібліотека є «серцем», «ядром» всього навчального процесу.

Прослідкуємо розвиток, поступ наукової бібліотеки Національного Університету «Острозька академія». Після того, як 12 квітня 1994 року був виданий Указ Президента України Леоніда Кравчука «Про утворення Острозького вищого колегіуму» (саме таку назву мав наш університет на печатках свого відродження), а 1 грудня того ж року повинно розпочатись вже навчання у перших слухачів підготовчого відділення, постало й питання відповідно про створення і функціонування бібліотеки, як одного із основних складових підрозділів учбового закладу.

У вересні 1994 року я перейшов працювати у бібліотеку Колегіуму із Державного історико-культурного заповідника м. Острога, де було доручено займатись формуванням бібліотеки та комплектування фондів. На початку жовтня місяця того ж року директором бібліотеки був призначений Леонід Андронікович Гошовський (тепер вже не працюючий, на пенсії), який зробив вагомий внесок у становлення, розвиток і розбудову бібліотеки, зібравши і поповнивши фонди, налагодивши зв'язки з багатьма бібліотеками та різними видавництвами.

На той час комплектувати бібліотечні фонди доводилось практично, як то кажуть, з «нуля», коштів було обмаль. Ходив в міську середню школу № 2 по книги в їхню бібліотеку з ними була домовленість про тимчасову передачу літератури для забезпечення навчального процесу на першому підготовчому відділенні нашого університету. Це були, в основному, підручники з української мови, англійської мови, математики, історії, української літератури, біології, зарубіжної літератури і таке інше.

Хоча з коштами на той час було дуже проблематично, але наша адміністрація, в особі Ігоря Демидовича Пасічника, завжди виділяла і виділяє гроші для бібліотеки на закупівлю літератури. Закуповували тоді ж в місцевій книгарні необхідні навчальні посібники, підручники, наукову літературу з базових дисциплін. В той перший рік становлення й розвитку нашої бібліотеки значний внесок у поповнення її фондів зробив Національний Університет «Києво-

Історія розвитку та поступ наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія» (1994 -2003)

Могиллянська Академія» (наш колегіум тоді був філією НАУКМА), передавши в дарунок нам декілька тисяч примірників. Це була, в основному, навчальна та наукова література з різних галузей знань, а також значна частина з тих книг – була англomовна література з економіки та гуманітарних дисциплін.

Велику кількість книг (а це понад 20 тисяч примірників) за весь час функціонування бібліотеки передала нам безкоштовно Національна Парламентська бібліотека, а також Львівська наукова бібліотека імені В. Стефаника, наукова бібліотека Львівського університету, благодійний фонд «Сейбр-Світло», м. Львів (іншомовна література), обласні та наукові бібліотеки Рівненщини, в тому числі районна бібліотека м. Острога, яка передала нам багатотомні універсальні енциклопедії і художню літературу (українська та зарубіжна класика). Поповнилася бібліотека і за рахунок придбання книг у видавництвах України: «Знання», «Основи», «Либідь», «Рівне-книга» та інші. Варто зазначити, що велику роль у поповненні бібліотеки відіграли благодійницькі надходження від приватних осіб з України і від представників української діаспори з країн Західної Європи, США та Канади. Всього надійшло близько 20 тисяч примірників книг.

Зокрема, професор Ковальський передав десятки книг з власної бібліотеки (це наукові видання з джерелознавства та історіографії), в тому числі раритетних, особливо цінних видань, серед яких і «Полное собрание законов Российской Империи». Зберігається в нас і колекція книг доктора філологічних наук В. І. Крекотня. У фонді представлені колекції, що передані в дар Науковій Бібліотеці Вірою Боднарук (товариство української мови ім. Шевченка у США), Українським історичним товариством (США, Любомир Винар), І. Зваруном (США), професором Дж. Карком (США), А. Фединським (США). А нещодавно прийшло 52 посилки із США від Віри Скорупської.

Колектив співробітників щиро вдячний цим людям-благодійникам за передані дуже цінні книжкові скарби. Ця література користується популярністю у відвідувачів нашої бібліотеки і є добрим помічником та гарним джерелом у вивченні нашої історії та культури.

Так, крок за кроком, рік за роком росте, збільшується, потужнішає наша бібліотека, як в кількісному, так і в якісному складі.

Потрібно сказати про те, що бібліотека за час свого функціонування, починаючи з 1994 року (тобто, за 9 років) змінювала своє місце розташування в стінах академії чотири рази, займаючи менші площі і переходячи до більших. Це, зрозуміло, пов'язано, як із збільшенням числа студентів, так із зростанням бібліотечних фондів.

Так, ось і тепер назріла потреба в розширенні площ наукової бібліотеки. Адміністрація нашого університету робить все можливе для того, щоб прискорити будівництво нового бібліотечного корпусу-красення сучасної оригінальної круглої форми, що включає в собі читальну залу на 350 місць, віртуальну комп'ютерну бібліотеку з виходом в інтернет на 50 робочих місць та книгосховище на 500 тис. томів. Цій архітектурній споруді не буде аналогів в Україні. І ми всі з

вами з нетерпінням будемо чекати якнайшвидшого завершення будівництва та відкриття нового приміщення читальної зали.

Якщо в перші роки свого поступу наукова бібліотека нараховувала десь близько 20-30 тис. книг, то нині фонди її становлять понад 250 тис. примірників книг. Це найновіша література з різних галузей, яка відповідає запитам всіх факультетів і спеціалізацій університету, унікальні рукописи і стародруки.

На даний час в науковій бібліотеці функціонують такі відділи:

1. Відділ наукової літератури (читальна зала).
2. Відділ навчальної літератури (абонемент).
3. Відділ іноземної літератури.
4. Відділ періодики.
5. Відділ старовинної та рідкісної книги.
6. Відділ комплектування та обробки літератури.
7. Довідково-бібліографічний відділ.

Загальна кількість читачів-користувачів бібліотеки складає близько 4 200 чоловік. З них найбільшу кількість складають студенти університету. Також обслуговуються викладачі, аспіранти, магістри, співробітники академії та інші категорії (жители міста, студенти інших навчальних закладів і т.д.).

У науковій бібліотеці згідно з штатним розписом працює 10 працівників. Усі бібліотечні працівники мають вищу або середню спеціальну освіту.

Діяльність працівників бібліотеки спрямована на якомога повніше забезпечення навчального процесу, сприяння виховній та науково-дослідній роботі. Зусилля працівників зосереджуються на вирішенні основного питання – запровадження прогресивних бібліотечних технологій, створення електронного каталогу (до речі, вже вміщено, занесено до електронного каталогу студентами, що відпрацьовують кошти за навчальні послуги, 21890 примірників), комплектування фонду найбільш необхідною літературою, його використання, збереження, удосконалення системи бібліотечного та інформаційно-бібліографічного обслуговування читачів. При бібліотеці створений довідково-бібліографічний апарат, який включає в себе: алфавітний каталог, систематичний каталог, загальний каталог газетно-журнальних статей, каталог персоналій, краєзнавча картотека, бібліографія праць професора М. П. Ковальського, картотека бібліографій праць викладачів Острозької академії.

Обслуговування студентів здійснюється в максимально зручний для них час, включаючи неділю. При читальній залі працює також нічний (платний) абонемент.

Працівниками бібліотеки НаУ»ОА» організовуються книжкові виставки (як тематичні, так і постійнодіючі – нових надходжень літератури). На виставках та тематичних переглядах була представлена література, що розкриває фонд бібліотеки: «Відродження та розвиток Острозької академії», «Держава. Право. Суспільство». «Острозька академія – перша вища школа у Східній

Історія розвитку та поступ наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія» (1994 -2003)

Європі»; «День Соборності України»; «Історія української культури»; «Виховання християнської моралі».

Директором бібліотеки Майєю Валентинівною Корнійчук запроваджено новизну в роботі бібліотеки, а саме, розробка та випуск щотижневих прес-дайджестів – інформаційних листів, списків назв статей із періодичних видань за тематикою і передаються ці списки на всі кафедри. Виконує цю ділянку роботи бібліограф бібліотеки Хомич Олена Олександрівна, а також випуск щомісячних бюлетенів нових надходжень літератури по кожній кафедрі, займається цим у відділі комплектування і обробки літератури Оношко Ганна Андронівна.

Також в роботі бібліотеки введено новий вид послуг – прийом індивідуальних замовлень від студентів, викладачів університету на закупівлю для них необхідної літератури безпосередньо через видавництва.

В останні роки намітилась тенденція до збільшення кількості тематичних запитів та розширення їх тематики. Хотілося б відзначити ще одну особливість – теми запитів стали більш складними, специфічними, вузько профільними. Пояснюється це тим, що в НаУОА відкриваються нові кафедри, нові спеціальності, змінюються програми з деяких дисциплін.

Одним із основних джерел надходжень літератури до бібліотеки є закупівля книг в універсальних та спеціалізованих видавничих компаніях. І адміністрація університету виділяє значні кошти для цього. Найактивніше співпрацюємо з такими універсальними видавництвами: «Кондор», «Знання», «Фоліант», «Ельга-Н», «Основи», «Інкос» та іншими, спеціалізованими видавництвами: «Ін-Юре», «Юрінком Інтер», «Атіка», «Право», «Центр учбової літератури», «КНЕУ», «Освіта», «Мистецтво» та ін. Завдяки співпраці наукової бібліотеки із завідувачами кафедр та викладачами університету, визначений перелік необхідної літератури для забезпечення навчального процесу.

Бібліотекою проводиться щорічна передплата періодичних видань. Виконує і відповідає за цю роботу у відділі періодики Шевцова Алла Григорівна. На наступний 2004 рік передплачено 96 видань загальною вартістю понад 10000 грн.

Розвиток та функціонування сучасної наукової бібліотеки неможливі без застосування автоматизованих бібліотечних технологій. На даний час, в бібліотеці впроваджені і застосовуються дві автоматизовані комп'ютерні програми і перша, створена студентом академії (тепер вже він випускник економічного факультету) Пелипенком Юрієм. Ця програма включає створення електронного каталогу із внесенням бази даних всього бібліотечного фонду з повним описом кожної книги. Друга програма – автоматизована система «Ірбіс», яка відповідає міжнародним вимогам і забезпечує усі процеси бібліотечної роботи, починаючи від комплектування літератури і закінчуючи книговидачею.

В системі реалізовані всі типові бібліотечні технології за допомогою 5 автоматизованих робочих місць (5 АРМ): комплектатор, каталогізатор, читач, книговидача, адміністратор.

Зі всього вище зазначеного можна зробити висновок, що нинішніх деяких досягнень, здобутків у роботі наукової бібліотеки не було б без плідної, самовідданої праці невеликого колективу співробітників бібліотеки. Хочеться назвати їх усіх:

Директор бібліотеки – Корнійчук Майя Валентинівна,
бібліограф – Хомич Олена Олександрівна,
бібліотекарі – Шевчук Світлана Дмитрівна, Оношко Ганна Андронівна, Крижанівська Ірина Валеріївна, Денисенко Наталія Володимирівна, Грищук Галина Олександрівна, Климчук Наталія Анатоліївна, Шевцова Алла Григорівна.

З цього навчального року наш колектив поповнив ще один молодий, перспективний працівник – Новоселецький Олександр Миколайович, який займає посаду адміністратора з обслуговування автоматизованих програм.

Я, від імені колективу бібліотеки висловлюю надію та впевненість, що ми, кожний працівник, зокрема, і надалі будемо намагатись з повною віддачею, як кажуть, по-максимуму працювати для подальшої стабільної роботи, розвитку та розбудови наукової бібліотеки Національного університету «Острозька академія».

Олена ШЕРШНЬОВА

Проблеми розвитку туризму в малих містах України (на прикладі Острога)

Найбільш серйозним викликом після руйнування радянської системи для багатьох малих міст стала втрата свого власного місця в великому економічному механізмі перерозподілу праці і капіталу на регіональному та національному рівнях. В свою чергу складові глобального ринку зробили цей виклик історії ще жорсткішим.

Для більшості малих міст повстало нагальне питання розробки власних стратегій розвитку у нових глобальних, національних та регіональних тенденціях. Воно потребує серйозних зусиль міської громади, її мобілізації для вирішення питань: куди йти, з ким, як і завдяки яким ресурсам забезпечувати цей рух?

На щастя, ми живемо в країні, де рекреаційні можливості, історична та культурна спадщина є колосальними ресурсами розвитку.

Кожне з 147 міст, перелік яких затверджено постановою Кабміну, – це окрема сторінка літопису України. Безліч історичних подій, деякі з них, без перебільшень, вплинули і на хід розвитку цивілізації, відбувалися протягом століть на цій землі. Тому наша історія і культурна спадщина цікаві не тільки нашим найближчим сусідам. Разом з тим – величезний потенціал туризму є задіяним сьогодні лише в незначній мірі.

Історія, пам'ятки та культура є продуктами, які можуть продаватись, продукуватись та відтворюватись. Подорожуючого туриста повинні